DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-60

УДК 336.7

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

THE INFLUENCE OF FIN TECH ON THE DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL MARKET OF UKRAINE

Чуницька Ірина Іванівна
доктор економічних наук, професор,
Державний податковий університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9718-1332

Богріновцева Людмила Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент,
Національна академія статистики, обліку та аудиту
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-9597-1085

Chunytska Iryna
State Tax University

Bohrinovtseva Liudmyla
National Academy of Statistics, Accounting and Auditing

Стаття присвячена дослідженню впливу цифрових технологій на розвиток фінансового ринку України в сучасних умовах. Розкрито суть цифрових технологій, в тому числі фінансових технологій відповідно до різних підходів в сучасній економічній літературі. Вивчено основні напрямки та складові цифровізації фінансового ринку України, зокрема необанкінг, блокчейн, фінансові екосистеми, криптовалюта, штучний інтелект та інші. Проаналізовано сучасний стан діяльності фінтех-компаній на фінансовому ринку України. Охарактеризовано зокрема і зміни, що сталися з початком введення карантинних обмежень та воєнного стану в Україні. Узагальнено перспективи та ризики впливу цифрових технологій на розвиток фінансового ринку України.

Ключові слова: фінансовий ринок, цифровізація, діджиталізація, інновації, цифрові технології, фінансові технології.

The article is devoted to the study of the influence of digital technologies on the functioning and development of the financial market of Ukraine in modern conditions. The main stages of the influence of digital technologies on the development of the financial market, which stand out in world practice, have been established. On the basis of theoretical developments of scientists, approaches to the interpretation of the concept of financial technologies are highlighted. It was determined that the main feature of the modern development of the financial market is the widespread introduction of FinTech innovations and the appearance of new players on this market – FinTech companies that use technological developments and specialized software to provide financial services. The changes that occurred with the introduction of quarantine restrictions and martial law in Ukraine were analyzed. The main directions and composition of digitalization of the financial market of Ukraine are characterized, in particular, neobanking, blockchain, financial ecosystems, cryptocurrency, artificial intelligence and machine learning, Open banking and others. The current state of activity of fintech companies in the financial market of Ukraine is studied, since it is difficult to imagine the economic well-being of the state without modernization of processes in the financial market, which are able to ensure smooth interaction between all representatives of the economic system. In particular, with the aim of determining the current state of activity of fintech companies on the financial market, an analysis of fintech activities on the financial market of Ukraine was carried out, the distribution of fintech companies according to their spheres of activity on the domestic financial market was established, the sources of financing of fintech companies on the financial market of Ukraine were determined, presented the markets in which fintech companies of Ukraine operate, the most widely used technologies of fintech companies in the financial market were determined, neobanks operating in the financial market of Ukraine were compared, and the share of the digital economy in the GDP of Ukraine was determined. The strengths and weaknesses of the introduction of digital technologies in the financial market of Ukraine have been established and, on this basis, the prospects and risks of the influence of digital technologies on the development of the financial market of Ukraine have been determined.

Keywords: financial market, digitization, digitization, innovations, digital technologies, financial technologies.

© Чуницька І.І., Богріновцева Л.М.

Постановка проблеми. Останні три роки можна без перебільшення назвати переломними для фінансового ринку України. Основна причина – це глобальна цифровізація, яка спочатку була викликана COVID-19 і карантинними обмеженнями, а згодом і війною. Віртуалізація цифрових технологій стимулювала появу нових інструментів для надання послуг на фінансовому ринку, зростання популярності необанкінгу, криптовалют, мобільних програм та інноваційних IT-технологій. Цифрові технології бурхливо розвиваються, проникають у всі сфери фінансової діяльності та демонструють клієнтам нові та зручні фінансові сервіси й інструменти. Саме тому сучасні споживачі кардинально змінюють своє ставлення до фінансових послуг. Перш за все, вони прагнуть легкості, дистанційності та безпеки в процесах управління власними фінансами, в результаті цього народжується майбутнє фінансового сектору як вітчизняного, так і світового, яке нерозривно пов'язане із цифровими технологіями**.**

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження впливу цифрових технологій на розвиток фінансового ринку України зробили такі вітчизняні науковці як: О. Барановський, О. Вовчак, В. Корнєєв, С. Науменкова, С. Онишко та І. Школьник. Зокрема проблемні питання щодо цифровізації на фінансовому ринку та шляхи їх вирішення, розглядаються в наукових працях С. Волосович, В. Коваленко, К. Краус, Л. Павленко, С. Цирулик та інших. Однак, попри значний доробок зазначених науковців, варто зауважити, що у результаті стрімкого впровадження інноваційних фінансових технологій теоретичне обґрунтування розвитку фінансового ринку значно відстає від практичної реальності, тому потребує додаткової уваги з боку наукової спільноти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Протягом останніх років виникла потреба визначення сучасного стану та перспектив впливу цифрових технологій на розвиток фінансового ринку України з урахуванням їх стрімкого впровадження в світі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення впливу цифрових технологій на функціонування та розвиток фінансового ринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий ринок неможливо уявити без використання цифрових технологій, зокрема без мобільних додатків, інформаційних технологій, електронних засобів проведення платежів, онлайн-переказів, онлайн-управління власним рахунком та інших. Сучасний розвиток фінансового ринку характеризується посиленням цифровізації послуг та технологізації операційних процесів фінансових посередників. Визначною ознакою сучасного розвитку фінансового ринку є широке впровадження фінтех інновацій та поява нових гравців даного ринку – фінтах-компаній, які не є фінансовими посередниками, проте можуть використовувати певні технологічні розробки й спеціалізоване програмне забезпечення для надання визначеного виду фінансових послуг, замінюючи традиційних фінансових посередників.

Динамічний технологічний розвиток цифрових технологій на фінансовому ринку сприяли розвитку відповідного категорійного апарату, одним з найбільш популярним є термін «FinTech», який серед науковців розглядається по різному (рис. 1), а саме: FinTech інновацій, FinTech послуг, FinTech бізнес модель, FinTech галузь та FinTech технологія. Така багатоаспектність поняття «FinTech» призвело до значних відмінностей у визначенні даної категорії в науковій літературі.

Так, одним з найпоширеніших підходів є FinTech як інновація, що є найбільш близьким до поняття «фінансові інновації». FinTech інновації завжди є технологічними інноваціями, тоді як на відміну від них, фінансові інновації не завжди пов'язані з адаптацією певних інформаційних технологій до фінансового ринку. Технологічними інноваціями, які забезпечили розвиток FinTech, є: технології розподіленого доступу (блокчейн), штучний інтелект, аналітику великих даних (Big Data), інтерфейси програмування додатків, хмарні технології, біометрію та інше. До прикладу, Коваленко В. розглядає FinTech як взаємозв'язок двох основних компонент: інновацій та нових бізнес моделей надання послуг на фінансовому ринку [5]. Як технологія FinTech розглядає Волосович С., яка вважає, що це є інноваційною технологією, яка використовуються фінансовими установами та державою для задоволення потреб споживачів фінансових та адміністративних послуг в умовах розвитку економіки країни [2]. Павленко Л. вважає, що у широкому розумінні FinTech означає сферу фінансової системи економіки, що об'єднує компанії, які використовують новітні розробки для надання якісніших послуг на фінансовому ринку, а у вужчому – це самі компанії, що належать до даної галузі [10]. Як послугу FinTech

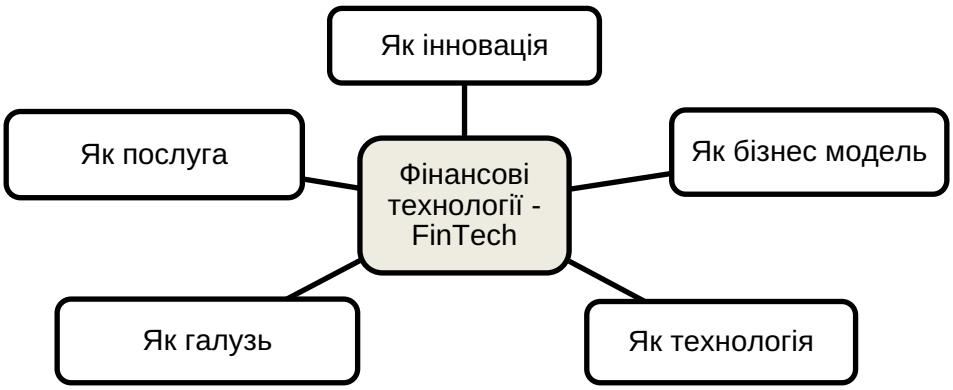

Рис. 1. Підходи щодо розкриття сутності поняття фінансові технології

Джерело: побудовано авторами

розглядає Цирулик С. FinTech, який вважає, що це є послуги, які надаються фінансово-технологічними компаніями за допомогою спеціального програмного забезпечення та, які зосереджені на задоволенні фінансових потреб клієнтів, пропонуючи їм ефективні, зручні, автоматичні й прозорі он-лайн продукти порівняно із класичними фінансовими послугами [16].

В світі виділяють два основні етапи впливу цифрових технологій на розвиток фінансового ринку:

1) Період після світової фінансової кризи в 2008 році, коли банки змушені були адаптуватися до нового світу. Для них регулятори посилили вимоги до капіталу, запровадили нові стандарти управління ризиками й більш суворі вимоги до виконання процедур KYC – це процедура ідентифікації клієнтів, яка відома як «Знай Свого Клієнта» та AML – процедура протидії відмиванню грошей. Разом з тим, Інтернет став поширеним явищем, з'явилися та набули популярності смартфони і мобільні додатки і не тільки в розвинених країнах світу, почали поширюватися швидкими темпами соціальні мережі, а такі технологічні компанії як Amazon, Facebook, Google, Apple та Microsoft розробили інноваційні продукти й послуги, що сформували нові стандарти якості, швидкості та зручності для споживачів. Також збільшилась трудова міграція через що зросли обсяги грошових переказів, а малий та середній бізнес почав шукати альтернативні шляхи для фінансування власної діяльності. Саме це було причинами виникнення та зростання нових цифрових технологій на фінансовому ринку з активним залученням фінтех-компаній.

2) Період сьогодення, який характеризується світовою нестабільністю: пандемія коронавірусу COVID-19 та війна, які продемонстрували стрімкий злет обсягів електронної комерції й попиту на онлайн-продукти на фінансовому ринку. До прикладу, у Європейському Союзі (ЄС) щотижня кількість користувачів фінтех-застосунків збільшується приблизно на 70%, що пов'язано з необхідністю соціального дистанціювання та зручністю (рис. 2). В Україні цифрові технології також демонструють високу динаміку розвитку, стимулюючи кількість та обсяги безготівкових операцій, які відкривають нові можливості щодо інтенсивного розвитку ринку фінансових інновацій.

В Україні стартом для розвитку та пришвидшення впровадження цифрових технологій на фінансовий ринок є розроблений Національним банком України (НБУ) масштабний покроковий план – Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року, що є першим верхньорівневим документом, який описує принципи й елементи стабільної фінтех-екосистеми, деталізує найважливіші напрями та детально заглиблюється в індикатори розвитку екосистеми. Головне завдання даного документа – сталий розвиток інновацій, розвиток кешлес-економіки, а також підвищення фінансової грамотності споживачів та бізнесу. Мета – розбудова інноваційного фінансового ринку із масштабною фінансовою інклюзією (громадян і бізнесу) і зручними та безпечними в користуванні сервісами й продуктами, що будуть доступними за ціною та каналами поширення [12].

Основними цифровими технологіями на фінансовому ринку України є: Інтернет речей, роботизація та кіберсистеми, великі дані, безпаперові технології, штучний інтелект, адитивні технології (3D-друк), хмарні та туманні обчислення, безпілотні й мобільні технології,

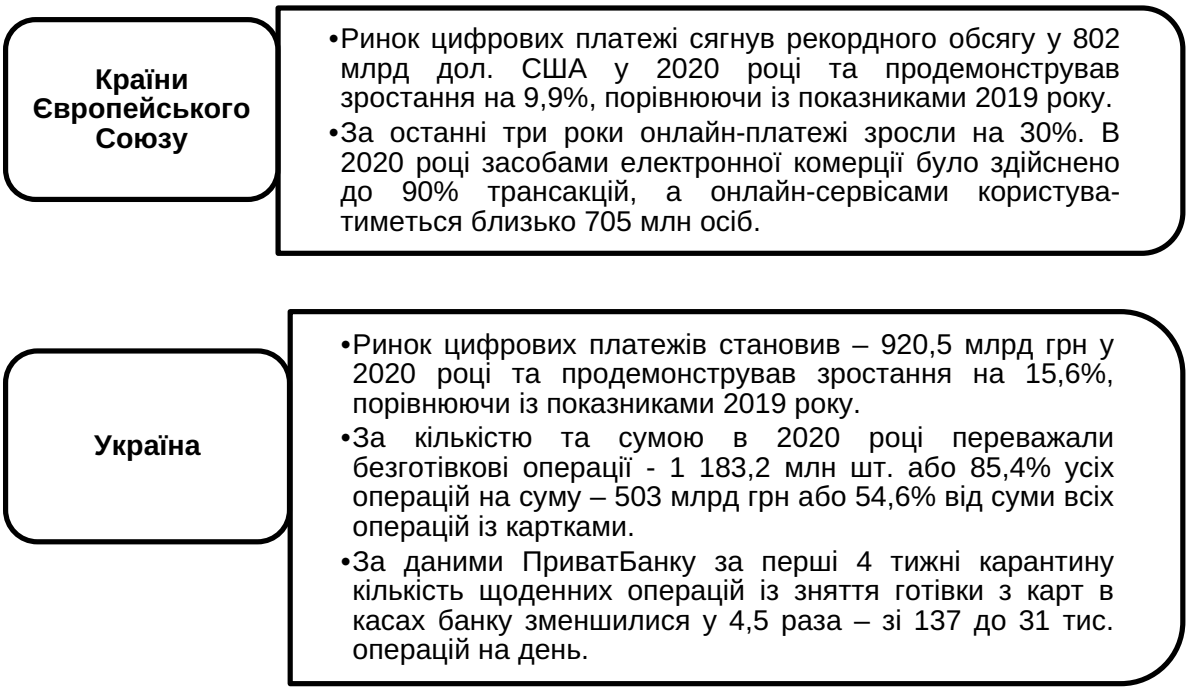

Рис. 2. Вплив пандемії на зростання цифрових технологій на фінансовому ринку

Джерело: побудовано авторами за даними [14]

квантові, біометричні технології, технології ідентифікації та блокчейн. Їх узагальнення та детальна характеристика представлена в табл. 1.

У 2021 році був прийнятий, а в 2022 році набув чинності Закон «Про платіжні послуги», що є революційним для фінансового ринку України. Одним з нововведень є гармонізація законодавства України із законодавством Європейського Союзу, а саме з Другою платіжною директивою (PSD 2), і як наслідок – запровадження Open Banking. Для її успішної реалізації регулятору варто розробити нову нормативно-правову базу та стандарти роботи Open Banking, тому Національним банком України було започатковано створення ринкового об'єднання Ukrainian open banking api hub, який має на меті ініціацію публічного діалогу серед основних учасників ринку фінансових та суміжних послуг для ефективного використання можливостей відкритого банкінгу, розроблення необхідних законодавчих механізмів, стандартів, оцінки та мінімізації ризиків щодо впровадження нових продуктів та інструментів, забезпечення учасників ринку інформацією про можливості та поширення інформації про нові послуги та продукти серед кінцевих споживачів.

Протягом 2021–2022 років український фінансовий ринок поповнився п'ятьма фінтех-компаніями. Детальна характеристика фінтех ринку України представлена на рис. 3.

При цьому, пандемія не мала негативного впливу на ведення бізнесу. Загалом кількість фінтех-компаній на фінансовому ринку налічує вже більше 200, а загальна вартісна оцінка ринку складає близько 1 млрд доларів США. Майже половина фінтах-компаній працюють на міжнародному ринку, і 65% фінансується за рахунок власних коштів. Значними факторами впливу на вплив цифрових технологій на фінансовий ринок є ініціативи державних органів.

Протягом 2021–2022 років Національний банк України, Міністерство цифрової трансформації та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) займалися розвитком численних проектів, які мали прямий або опосередкований вплив на галузь цифрових технологій. Так НБУ було запущено ряд проектів та прийняті наступні нормативно-правові акти [9]:

1) Розроблено Концепцію розвитку інноваційних наглядових (СупТех) та регуляторних (РегТех) технологій;

2) Підписано Меморандум про сприяння конкурентному платіжному ринку;

3) Презентований проект концепції побудови в Україні системи миттєвих платежів;

4) Прийнята участь в розробці Закону України «Про платіжні послуги», що дає можливість регулятору випускати цифрову валюту,

Таблиця 1

Цифрові технології на фінансовому ринку України

№	Назва	Характеристика
1	Необанкінг	Глобальний тренд, популярність якого пояснюється зручністю та швидким реагуванням на запит клієнта. Необанки продовжать витісняти традиційний банкінг – фізичні особи заходять до банків набагато рідше, аніж 2 роки тому. Digital-банки активно розширюватимуть свою частку на фінансовому ринку.
2	Криптовалюта	Темпи зростання криптоіндустрії у світовому масштабі випереджають усі традиційні галузі, в Україні також. Держава поступово створює правове поле для легалізації криптобізнесу в країні, що стимулює його розвиток, зокрема прихід міжнародних гравців, збільшення інвестицій у даний сектор, розвиток локальних проектів та зростання кількості криптостартапів.
3	Штучний інтелект і машинне навчання	Додатковий інструмент для підвищення якості сервісу, модернізації послуг та запровадження нових продуктів. Запровадження чат-ботів, голосових та віртуальних помічників для здійснення фінансових операцій, оцінювання їх кредитоспроможності та визначення ризиків.
4	Фінансові екосистеми	Задовольняють потреби надавачів, споживачів фінансових послуг, учасників ринку та держави, яка характеризується конкурентністю та цілісністю, інвестиційною привабливістю та прибутковістю, технологічною та юридичною захищеністю, забезпеченням синергії та рівністю права і можливістю всім стейкхолдерам, потужністю та інноваційністю, безпечністю та інтегрованістю в глобальну екосистему.
5	Open banking	З прийняттям чинності Закону України «Про платіжні послуги» в 2022 році, відкритий банкінг має запрацювати з 2025 року. Це розширить можливості банків, фінансових технологій та клієнтів. Банки матимуть додатковий канал для продажу своїх продуктів, що скоротить їх витрати на утримання великих фронт-систем.

Джерело: складено авторами за даними [15]

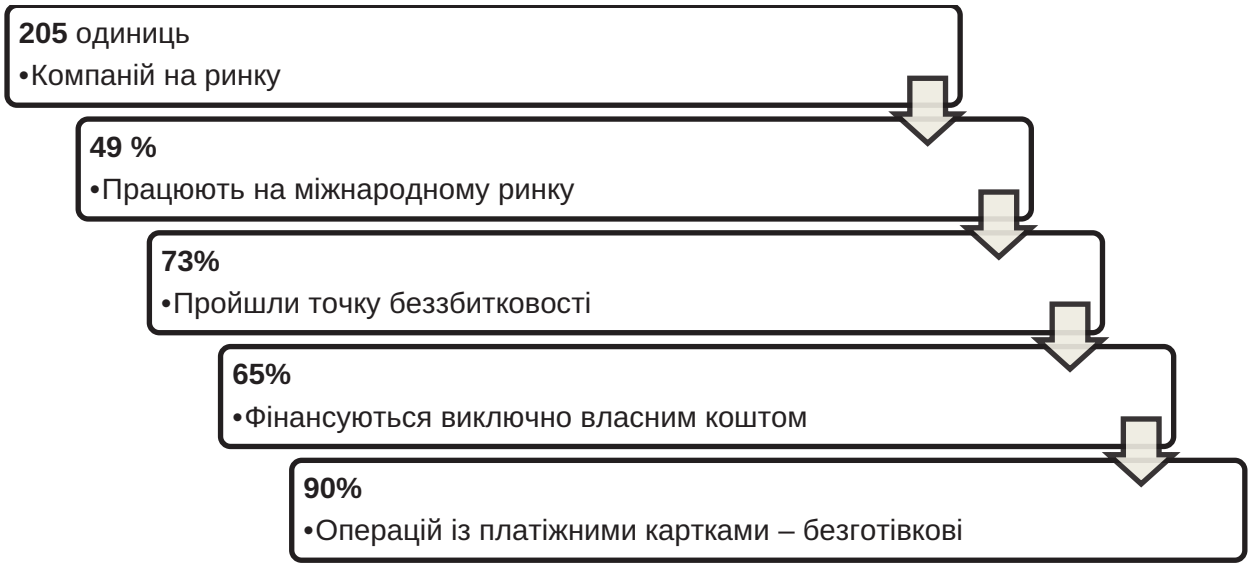

Рис. 3. Фінтех діяльність на фінансовому ринку України в цифрах

Джерело: побудовано авторами за даними [9]

розширювати продуктову лінійку поточним гравцям, сприяє появі дев'яти нових категорій надавачів платіжних послуг, зміні процесу переказу коштів для небанківських фінансових установ, появі відкритого банкінгу, прозорості інформації для клієнтів.

В свою чергу, НКЦПФР дозволила торгівлю акціями 12 американських компаній на укра-

ІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

їнському фондовому ринку та позабіржовому ринку, що дало змогу розширити перелік іноземних інвесторів для українців до 85 цінних паперів. Значними подіями для українського фінтех-ринку також стали:

1) Створення Open Banking API HUB в Україні.

2) Вперше представлений стенд українських компаній на найбільшій IT-конференції світу Web Summit (компанії відібрані Українським фондом стартапів та Ukrainian Hub).

3) Вихід з пілотів в робочий режим трьох нових необанків.

Протягом 2021 року на фінансовому ринку України прослідковувалась тенденція до кооперацій та поглинань: 42% фінтах-компаній вели активну взаємодію із банківським сектором, а головними конкурентами були IT-компанії. Також вперше із 2016 року український банк був куплений іноземною компанією – угода була укладена між БТА Банком та казахським банківським холдингом Kaspi.kz. Лідером за сферою діяльності українських стартапів є технологічна інфраструктура, тобто безпосереднім продуктом є створення IT-рішень для фінансових компаній та банків. Загалом 23% компаній, створених у 2020–2021 роки відносять себе до галузі Technology and Infrastructure (рис. 4), що пояснюється пандемією, яка змушує переходити бізнеси в онлайн і створює попит на такі продукти. На другому місці – платіжні сервіси та перекази, що становлять 19% ринку.

Відповідно до статистики НБУ 9 з 10 операцій є безготівковими. Компанії, що займаються споживчим кредитуванням займають 14% ринку, у той час як в 2020 році – лише 7%. Швидкість онлайн-кредитів, можливість оформлення позики 24/7 та нижчі, ніж у банків вимоги до скорингу, роблять швидкі кредити популярними серед населення. Попит штовхає пропозицію і посилює конкуренцію серед компаній-представників сегменту. Найменш розвиненими нішами залишаються краудфандинг та сервіси з порівняння фінансових послуг. Свої позиції погіршили сфери кредитування бізнесу та блокчейн, а покращили – сфери права та страхування.

Здебільшого фінансування створення фінтех-компаній відбувається за рахунок власних коштів, а саме 66% (рис. 5).

Ресурси приватних інвесторів залучали 18%, а ангельські інвестиції як джерело капіталу вказали всього 2% фінтах-компаній. До прикладу протягом 2018–2020 років частка ангельських інвестицій становила від 6% до 9%. Також і венчурні фонди зменшили свій обсяг до 3% в 2021 році. Це пояснюється тим, що інвестори зосередилися в основному на угодах на пізніх стадіях залучення інвестицій в рамках їх існуючих портфелів, обираючи низько ризикові активи. Вкладення залучені від друзів та родини склали лише 1%, тоді як в 2020 році – 3%. Фінтех-компанії на фінан-

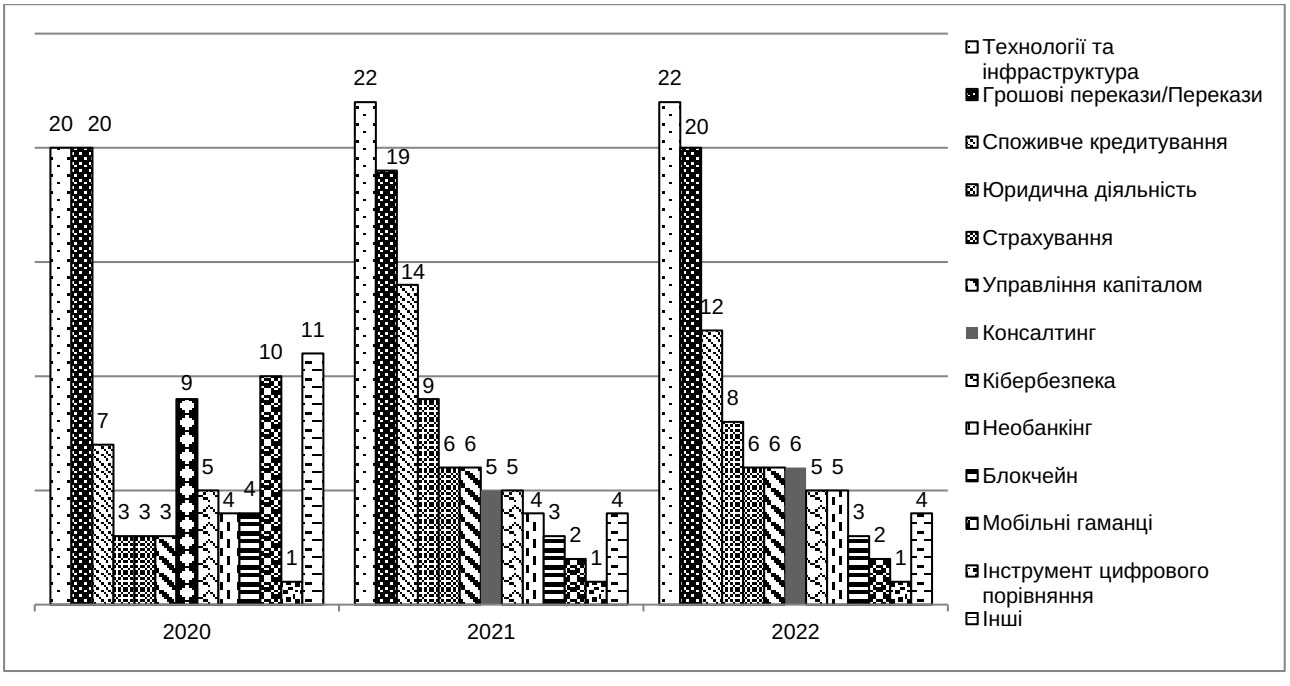

Рис. 4. Розподіл фінтех-компаній за сферами їх діяльності на фінансовому ринку України, %

Джерело: побудовано авторами за даними [3]

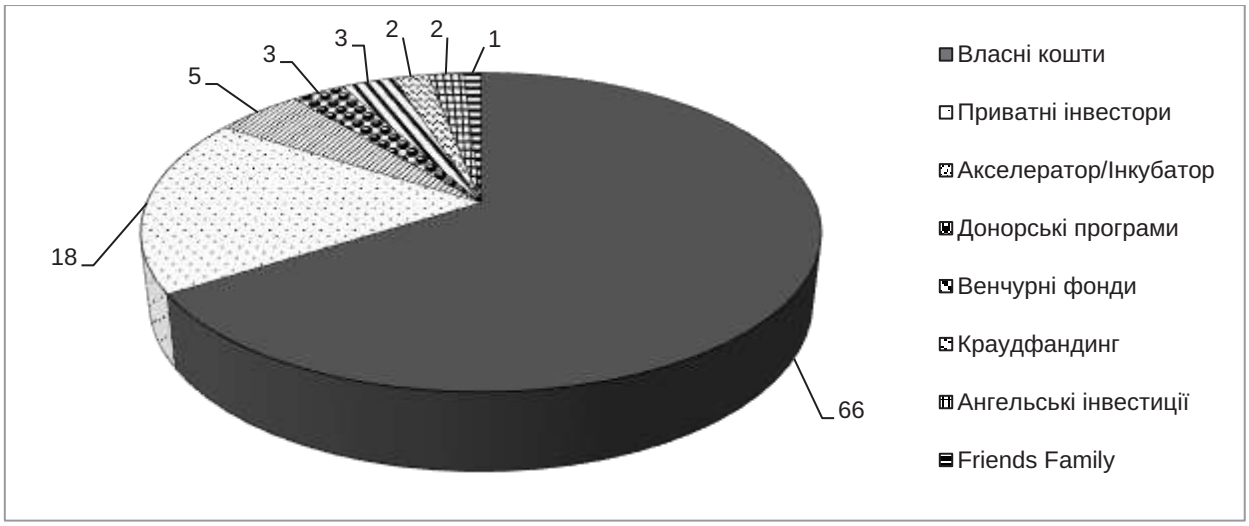

Рис. 5. Джерела фінансування фінтех-компаній на фінансовому ринку України, %

Джерело: побудовано авторами за даними [3]

совому ринку України не планують залучати додаткові інвестиції, а ті компанії, що мають на меті докапіталізувати бізнес роблять це за допомогою залучення приватних інвесторів і венчурних компаній.

Більше половини українських фінтах-компаній працюють на вітчизняному ринку, з них орієнтуються виключно на український ринок 65% компаній (рис. 6).

Серед закордонних ринків найбільшу кількість українських фінтехів можна знайти в країнах Європи – 23% та в США – 8%. Складності в роботі на українському ринку пов'язують із законодавчими обмеженнями, низькою фінансовою грамотністю, що стримує ринок для появи нових інструментів та зростання популярності фінтех-продуктів серед населення, а також через малий сегмент ринку для масштабування. Найбільш привабливими серед європейських країн є Польща та Німеччина. В іноземних країнах головною проблемою є вартість виходу на ринок. Коштовність піару та маркетингу, залучення перших клієнтів є складністю для українських фінтах-компаній, що планують підкорювати закордонний ринок. Не менш проблематичним є пошук партнерів та їх розуміння.

На фінансовому ринку України серед фінтах-компаній найбільш розповсюдженими у використанні є технології API (рис. 7).

Це є логічним, тому що 22% таких компаній працюють у сфері технологій та інфраструктури. Чат-боти стали базовою технологією платіжних сервісів та продуктів з персональних фінансів. А штучний інтелект використовують для створення продуктів із онлайн-кредитування, страхування та порівняння фінансових інструментів. На сьогодні,

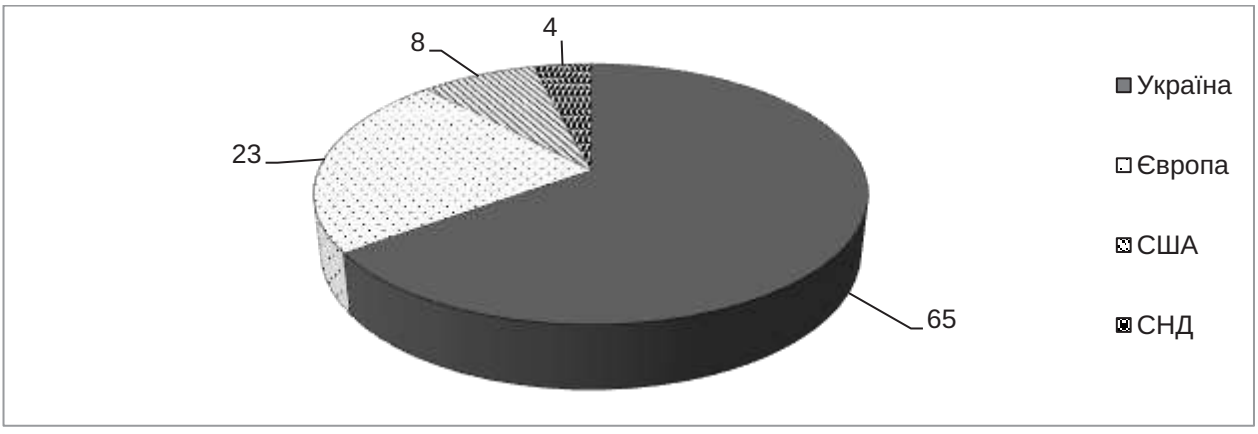

Рис. 6. Ринки, на яких працюють фінтех-компанії України, %

Джерело: побудовано авторами за даними [3]

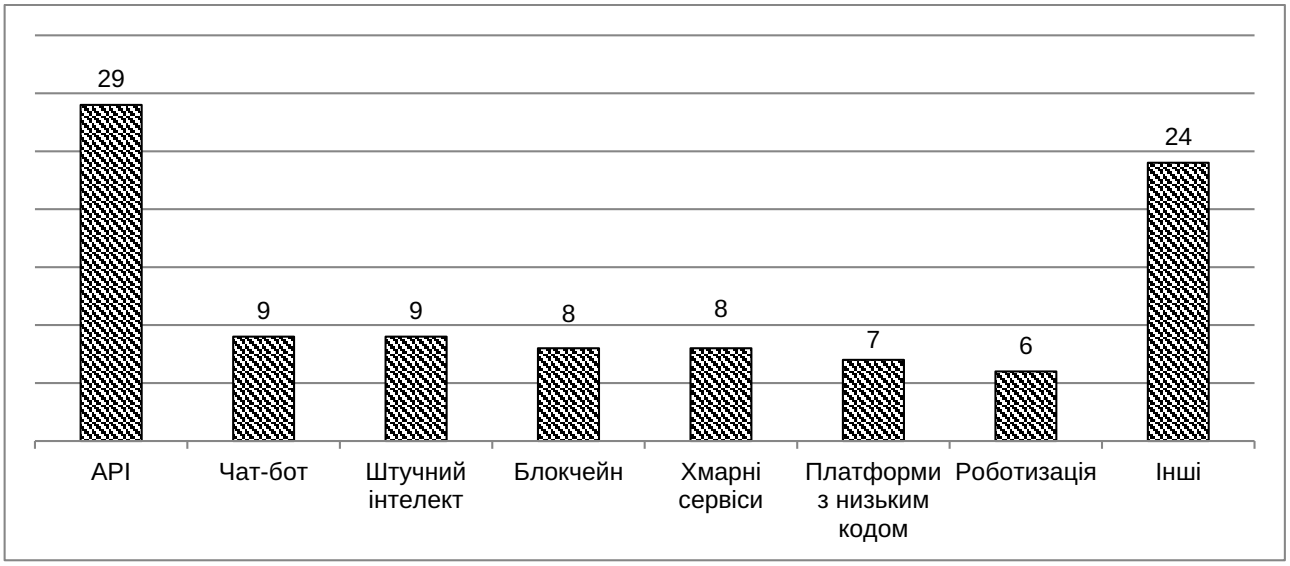

Рис. 7. Головні технології фінтех-компаній на фінансовому ринку України, %

Джерело: побудовано авторами за даними [9]

більшість економістів схиляються до того, що популярність на українському фінансовому ринку буде набирати блокчейн та крипто валюта (Україна займає перше місце за кількістю володіння крипто валютою та перебуває на 3 місці в рейтингу глобального індексу сприйняття крипто активів). Прогнозується зростання кількості продуктів, побудованих на штучному інтелекті, цьому сприяє і регулятор: було затверджено план заходів концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2021–2024 роки. В цілому для України допомога регулятора є вагомим фактором, оскільки державні дані є основним джерелом для багатьох програм побудованих на основі штучного інтелекту. Також вітчизняний фінансовий ринок не здає свої позиції та залишається популярним серед фінтех-розробників. Даний тренд посилює Закон України «Про платіжні послуги», який створює умови для запровадження відкритого банкінгу, що перш за все не тільки поширить популярність партнерських інтеграцій фінтех-банк, але й посприяє появі нових гравців на ринку – таких як API хабів і цифрових платформ.

В 2021 році в Україні з'явились два нові необанки – Neobank, Банк Власний рахунок та вийшов із бети izibank. Порівняння необанків, які функціонують на фінансовому ринку України представлено в табл. 2.

Лідером за пропозицією продуктів є необанк – Монобанк, в продуктовій лінійці якого є пропозиції для ФОП, преміум пропозиції та дитячі картки, а також купівля чи продаж акцій та розстрочка. Монобанк не лише розвиває продукт, але й вибудовує власну інфраструктуру – запускає власний еквайринг та розробляє свій банкомат. Деякі із таких продуктів у своїх додатках втілив Neobank, при цьому він поділив напрямки ФОП та компанії й фізичних осіб на два окремих банки. «Neobank для всіх» – пропонує обслуговування для фізичних осіб, а «Neobank для бізнесу» займається обслуговуванням ФОП. Наступну позицію в рейтингу необанків України за кількістю активованих карток та розвитком функціоналу застосунку посідає sportbank.

Основою для розвитку цифрових технологій на фінансовому ринку України є наявність сприятливого середовища та доступність інфраструктури. Тому Національним банком активно здійснюється осучаснення законодавства щодо регулювання фінансового ринку, а саме [9]:

1) Ухвалення та підписання закону «Про віртуальні активи» в березні 2022 року. Наступним етапом будуть зміни в податковому законодавстві, щоб регулювання запрацювало повноцінно. Закон передбачає легалізацію віртуальних активів, які зараз перебувають в тіні, відкритий доступ до іноземних криптобірж та законодавчу рамку для їхнього функціонування в Україні. Банківські установи зможуть відкривати рахунки для фірм, що працюють на ринку цифрових активів, а громадяни отримають змогу декларувати доходи у крипто валюті;

Таблиця 2

Порівняння необанків, які працюють на фінансовому ринку України

Назва	NeoBank	SportBank	Monobank	Izibank	Банк Власний рахунок	Todobank
Віртуальна кратка	+	-	-	+	+	-
Кредитна лінія	+	+	-	+	-	-
Рахунок в іноземній валюті	+	-	-	+	+	+
Депозит	+	+	-	+	+	-
Аналітика витрат	-	-	-	+	+	-
Неперсоналізований кешбек	+	+	+	+	+	+
Персоналізований кешбек	-	+	-	+	-	-
Можливість додати картку іншого банку	+	-	+	-	-	+
Додаткові небанківські сервіси	-	-	-	-	+	-
Служба підтримки в додатку	-	-	-	+	+	+

Джерело: складено авторами за даними [9]

2) Повноцінний запуск PayPal, тобто відтепер доступна можливість надсилати та отримувати P2P-платежі, в тому числі міжнародні, здійснювати перекази коштів з гаманця PayPal на кредитні та дебетові картки Visa/Mastercard, оплачувати покупки в інтернеті зі свого гаманця;

3) Презентовано проект концепції е-гривні;

4) Україна потрапила в трійку світових лідерів із використання крипто активів, поступившись тільки В'єтнаму та Філіппінам. Тобто користувачів криптовалюти серед українців більше, ніж у інших європейських країнах та США;

5) Перша криптовалютна картка в Україні – Weld Money у співпраці з Юнекс Банком та Mastercard запустили першу криптовалютну картку для всіх користувачів в Україні. Власники таких карток можуть оплачувати свої щоденні покупки за допомогою крипто-валюти.

В Україні цифрові технології на фінансовому ринку розвиваються повільніше, аніж в інших державах, тому що мають певні законодавчі обмеження, слабко капіталізовані та сконцентровані на вузьких нішах. Порівняємо частку цифрової економіки у валовий внутрішній продукт (ВВП) України (рис. 8). В 2021 році частка ВВП України в цифровізації економіки становить 3%, в 2022 році – 5%. До 2030 року частка має зрости до 65%. Тобто Україна має грандіозні плани в цифровізації не лише фінансового ринку, але й усіх сфер життя.

Сильні та слабкі сторони запровадження цифрових технологій на фінансовому ринку України представлені в табл. 3.

Цифрові послуги, як правило, постачаються в Інтернеті, і таким чином користувачі можуть отримати доступ до них простіше та швидше. Також споживачі отримують вигоду від більшого вибору продуктів і послуг, оскільки їх можна придбати віддалено, незалежно від місцезнаходження. Технологія дозволяє фінтех-компаніям збирати та зберігати більше інформації про клієнтів, щоб вони могли запропонувати споживачам більш персоналізовані продукти або послуги. На фінансовому ринку фінтех-компанії в цілому нові та використовують відмінні від традиційних фінансових установ бізнес-моделі. Це може зробити важчим з'ясування, які з них регулюються, і які ваші права, якщо щось піде не так. Здійснюючи операції онлайн, фінтех-компанії отримують багато приватної інформації про вас. Як наслідок, особисті дані можуть бути неправильно використані або населення може стати жертвою шахрайства.

Використовуючи цифрові технології в своїй діяльності фінансові установи отримують переваги як для власної роботи, так і для надання послуг для потенційних споживачів (рис. 9).

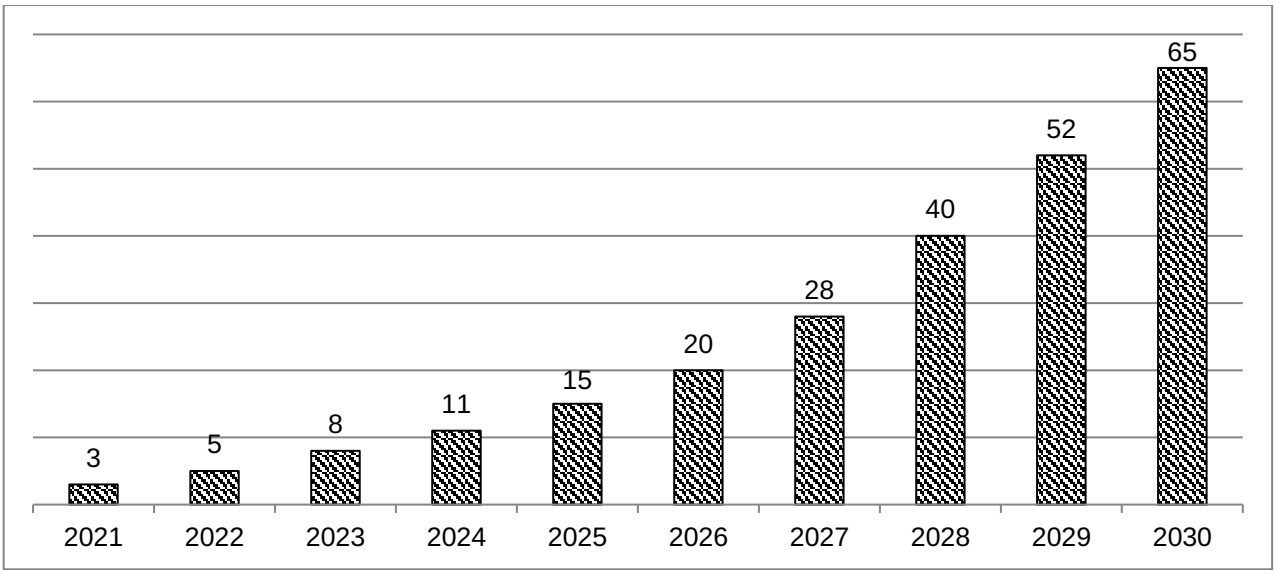

Рис. 8. Частка цифрової економіки у ВВП України (KPI), %

Джерело: побудовано авторами за даними [14]

Таблиця 3

Сильні та слабкі сторони фінтех-ринку України

№	Сильні сторони	Слабкі сторони
1	Швидкість і зручність	Нечітка регуляція
2	Великий вибір	Спонтанні рішення
3	Вигідніші умови на послуги	Технологічні ризики
4	Більше персоналізованих продуктів	Не для всіх

Джерело: складено авторами за даними [17]

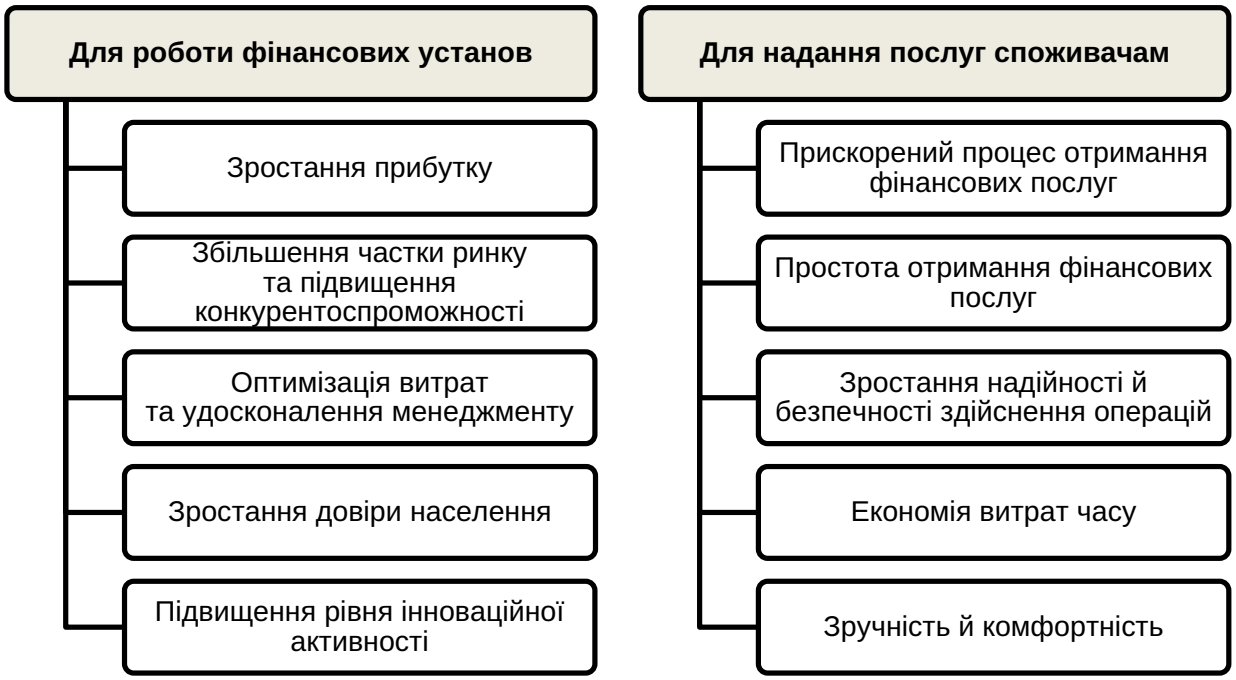

Рис. 9. Переваги використання цифрових технологій на фінансовому ринку України

Джерело: побудовано авторами за даними [1]

Переваг очевидно більше, аніж ризиків, тому цифрові технології можуть бути впроваджені практично у будь-які види бізнесу в Україні, де є необхідність. Сучасні фінтех-компанії України в умовах глобальних цифровізаційних трендів продовжують розвиватися та впроваджувати технологічні інновації у фінансові послуги та створювати конкуренцію на ринку, яка посилюється у глобальному та національному вимірах. У вітчизняних реаліях важливим є вивчення перспектив розширення використання цифрових технологій у відстеженні потоків грошових коштів, платежах і фінансових послугах, управлінні ідентифікацією, укладення контрактів і врегулювання спорів при взаємодії з клієнтами.

Висновки. На сьогодні, навіть попри важке становище України цифрові технології на фінансовому ринку й далі залишається привабливою для інвестицій. Україна успішно рухається до повсюдного впровадження фінтех-технологій на фінансовому ринку, що підтверджується різноманітністю стартапів, ідей, збільшенням кількості фінтах-компаній, які й далі працюють і з'являються на ринку, незважаючи ні на що. Держава має підтримати, перш за все законодавчо технології, що працюють у сфері безготівкових розрахунків, які, як показує практика, сприяють ефективній роботі економіки, особливо в кризові періоди. Очевидно, що війна внесла свої корективи у всі позитивні сторони цифровізації, проте українська фінтех-спільнота й далі активно працює, розвиває вже наявні сервіси та стартапи із розумінням того, що їх діяльність – це прогресивний внесок у повоєнне майбутнє країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Відкриті можливості: як розвивається український фінтах. URL: https://mind.ua/openmind/20245729yak-rozvivaetsya-ukrayinskij-finteh.

2. Волосович С. В. Домінанти технологічних інновацій у фінансовій сфері. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 33(1). С. 15–22.

3. Глобальний ринок Fintech. The Business Research Company. 2023. URL: https://www.thebusiness-researchcompany.com/report/fintech-market.

4. Каталог фінтех-компаній України. URL: https://drive.google.com/file/d/1muA2397xKPsbQEM86Ws8fTame-3jplif/view.

5. Коваленко В. В. Розвиток FinTech: загрози та перспективи для банків України. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 4(09). С. 127–133.

6. Краус К.М. Blockchain як новітній фінансовий інститут: процеси, стратегії, технології та практика застосування в умовах цифровізації економіки. *Ефективна економіка.* 2022. № 1.

7. Огляд українського фінтех-сектору. URL: https://ukraineinvest.gov.ua/uk/news/27-10-22.

8. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації. URL: https://thedigital.gov.ua.

9. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua.

10. Павленко Л. І. Фінансові технології: розвиток і регулювання. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 1193–1200.

11. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text.

12. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finteh2025.pdf?v=4.

13. ТОП-10 подій на українському фінтех-ринку в 2022 році. URL: https://fintechinsider.com.ua/top-10-podij-na-ukrayinskomu-finteh-rynku-v-2022-roczi.

14. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html.

15. Український фінтех: нові та старі тренди 2022 року. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2022/02/22/682571.

16. Цирулик С. В. Тенденції розвитку fintech послуг на світовому та вітчизняному ринках фінансових послуг. *Бізнесінформ.* 2018. № 10.

17. Цифрові ринки: FinTech. Statista. URL: https://www.statista.com/outlook/dmo/fintech/worldwide#transaction-value.

REFERENCES:

1. Vidkryti mozhlyvosti: yak rozvyvaietsia ukrainskyi fintakh. Available at: https://mind.ua/openmind/20245729-yak-rozvivaetsya-ukrayinskij-finteh.

2. Volosovych S. (2017). Dominanty tekhnolohichnykh innovatsii u finansovii sferi. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*. Vyp. 33(1). P. 15–22.

3. Hlobalnyi rynok Fintech. The Business Research Company. Available at: https://www.thebusiness-research-company.com/report/fintech-market.

4. Kataloh fintekh-kompanii Ukrainy. Available at: https://drive.google.com/file/d/1muA2397xKPsbQEM-86Ws8fTame-3jplif/view.

5. Kovalenko V. V. (2018). Rozvytok FinTech: zahrozy ta perspektyvy dlia bankiv Ukrainy. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk*. № 4(09). P. 127–133.

6. Kraus K.M. (2022). Blockchain yak novitnii finansovyi instytut: protsesy, stratehii, tekhnolohii ta praktyka zastosuvannia v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky. *Efektyvna ekonomika.* № 1.

7. Ohliad ukrainskoho fintekh-sektoru. Available at: https://ukraineinvest.gov.ua/uk/news/27-10-22.

8. Ofitsiinyi sait Ministerstva tsyfrovoi transformatsii. Available at: https://thedigital.gov.ua.

9. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. Available at: https://bank.gov.ua.

10. Pavlenko L. I. (2017). Finansovi tekhnolohii: rozvytok i rehuliuvannia. *Ekonomika i suspilstvo.* № 13. P. 1193–1200.

11. Pro platizhni posluhy: Zakon Ukrainy vid 30.06.2021 № 1591-IX. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text.

12. Stratehiia rozvytku fintekhu v Ukraini do 2025 roku. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finteh2025.pdf?v=4.

13. TOP-10 podii na ukrainskomu fintekh-rynku v 2022 rotsi. Available at: https://fintechinsider.com.ua/top-10-podij-na-ukrayinskomu-finteh-rynku-v-2022-roczi.

14. Ukraina 2030E – kraina z rozvynutoiu tsyfrovoiu ekonomikoiu. Ukrainskyi instytut maibutnoho. Available at: https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html.

15. Ukrainskyi fintekh: novi ta stari trendy 2022 roku. Available at: https://www.epravda.com.ua/columns/2022/02/22/682571.

16. Tsyrulyk S. V. (2018). Tendentsii rozvytku fintech posluh na svitovomu ta vitchyznianomu rynkakh finansovykh posluh. *Biznesinform.* № 10.

17. Tsyfrovi rynky: FinTech. Statista. Available at: https://www.statista.com/outlook/dmo/fintech/worldwide#transaction-value.